

Lekende lett skolestart

- bakgrunn, implementering og erfaringer så langt

Utdanningsforbundet Østfold, 14. november 2024

Tina Nordbotten Olsen, psykologspesialist Tønsberg PPT

Prosjekt Lekende lett skolestart

- Utdanningsnytt: setter av halve timeplanen til frilek
- 4 pilotskoler startet med dette august 2024

Plan for ettermiddagen

- Bakgrunn
Tverrfaglig innsats Tønsberg kommune
Økte psykiske helseplager
Økende skolefravær?
Økte mobbetall
Hjernens utvikling
Evalueringen av seksårsreformen
- Forutsetninger for læring
- Hvorfor lek?
- Forankring og implementering
Innsalg
Arbeid i styringsgruppa
Rammeverk
Kompetanseheving
- Erfaringer så langt

Bakgrunn for prosjektet

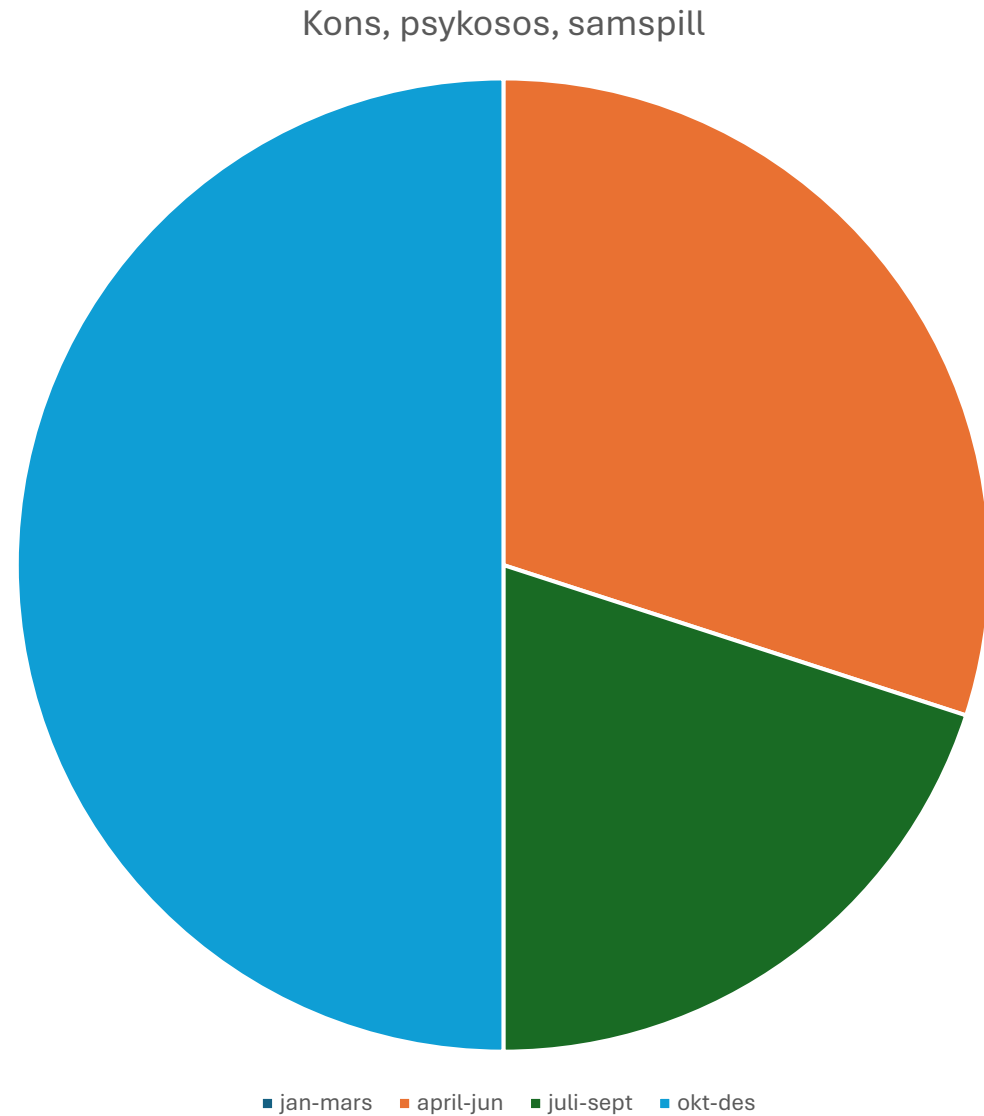
Observasjoner i 1.trinn gjennom
satsningen tverrfaglig innsats

Økte psykiske helseplager (bl.a.
Ungdata)

Økt skolefravær (tall fra
skolefraværsteamet i Tønsberg)

Økt antall elever som opplever
mobbing (Wendelborg, 2024)

Statistikk fra Tønsberg PPT

Hjernens utvikling

- Stor variasjon i barns modenhet ved 5-6-årsalder
- Lokale selvstyrer → ett Kongerike
- Tradisjonell undervisning snakker til Kongen

Hva har skjedd i 1.klasserommet siden innføringen av 6-årsreformen?

- I tillegg har barna fått 1359 flere timer på skolen (grunnskolen) – noe som tilsvarer to ekstra skoleår! Ca halvparten av økningen kom da grunnskolen økte fra ni til ti år. Resten har kommet gradvis (Elise Farstad Djupedal).

2001-klasserommet	2021-klasserommet
Lek på barnas premisser	Lek tilrettelagt og/eller styrt av lærer
Uteskole med mye frilek	Uteskole i større grad styrt av lærer
Stort fokus på forskriftspråklige ferdigheter	Forventning om at elevene skal kunne lese og skrive enkle ord før jul
Utgangspunkt i hverdagen til barna, dagligdagse hendelser og lek benyttet i læring	Fokus på grunnleggende ferdigheter. 72 % bruker læreverk daglig eller flere ganger i uka.
Mer areal, gruppebord og kroker/verksted	Mer tradisjonelt klasserom

Læring

- Forutsetninger for læring: trygghet og tillit, og starte der en er (Brodal)
- Læringsmulighet og mening
- Læring som vekst (vs. Produksjon)

Pause

Lek

- Barns definisjon
- FNs presisering til artikkel 31
- Lekens egenverdi
- Barns uttrykksmåte (Jans)
- Barndommens signatur (Gopnik)
- Læringen som skjer gjennom lek kan ikke forhåndsbestemmes og den kan ikke måles

Voksenstyrte aktiviteter vs. frilek

Ja, takk begge deler

Mye voksenstyrt og lite barnestyrt lek:

- mindre selvstendige
- mer problematferd
- høyere andel arbeidsløse
- flere arrestasjoner
- dårligere faglige prestasjoner
- sviktende evne til å tolke lekesignaler --> overdreven aggressivitet eller tilbaketrekning

Hvorfor lek?

- Lek i et evolusjonsperspektiv
- Vennskap og trygghet
- Lekeferdigheter og sosiale ferdigheter
- Eksekutive funksjoner
- Livsmestring, psykisk helse
- Lek utvikler hjernen

Arbeid med prosjektet

- Skoleeier i kommunen med 2022
- Politikerne i kommunen med 2023
- Seks skoler ønsket prosjektet på sin skole
- Oppstart styringsgruppa januar 2024
- Presentert for FAU og på foreldremøter på pilotskolene
- Rammeverket ferdig april 2024

Kompetanseheving

- 2 samlinger for kommende 1.trinnslærere våren 2024
- Økter for SFO-ansatte på de fire pilotskolene
- Hele personalet på de fire pilotskolene

Innhold i kompetansehevingen:

- Bakgrunnen for prosjektet
- Betydningen av lek, spesielt risikofylt lek
- Voksenrollen i lek
- Fysisk miljø og lekemateriell

Innhold i rammeverket

- Organisering av uka
- Barnestyrt lek
- Voksenstyrt aktivitet
- Faglig innhold
- Fysisk miljø og lekemateriell
- SFO
- Grunnleggende ferdigheter og kompetansemål

Vedlegg: fag- og timefordeling, forslag til timeplan, idébank voksenstyrte aktiviteter og lekemateriell

Rammeverket er førende på:

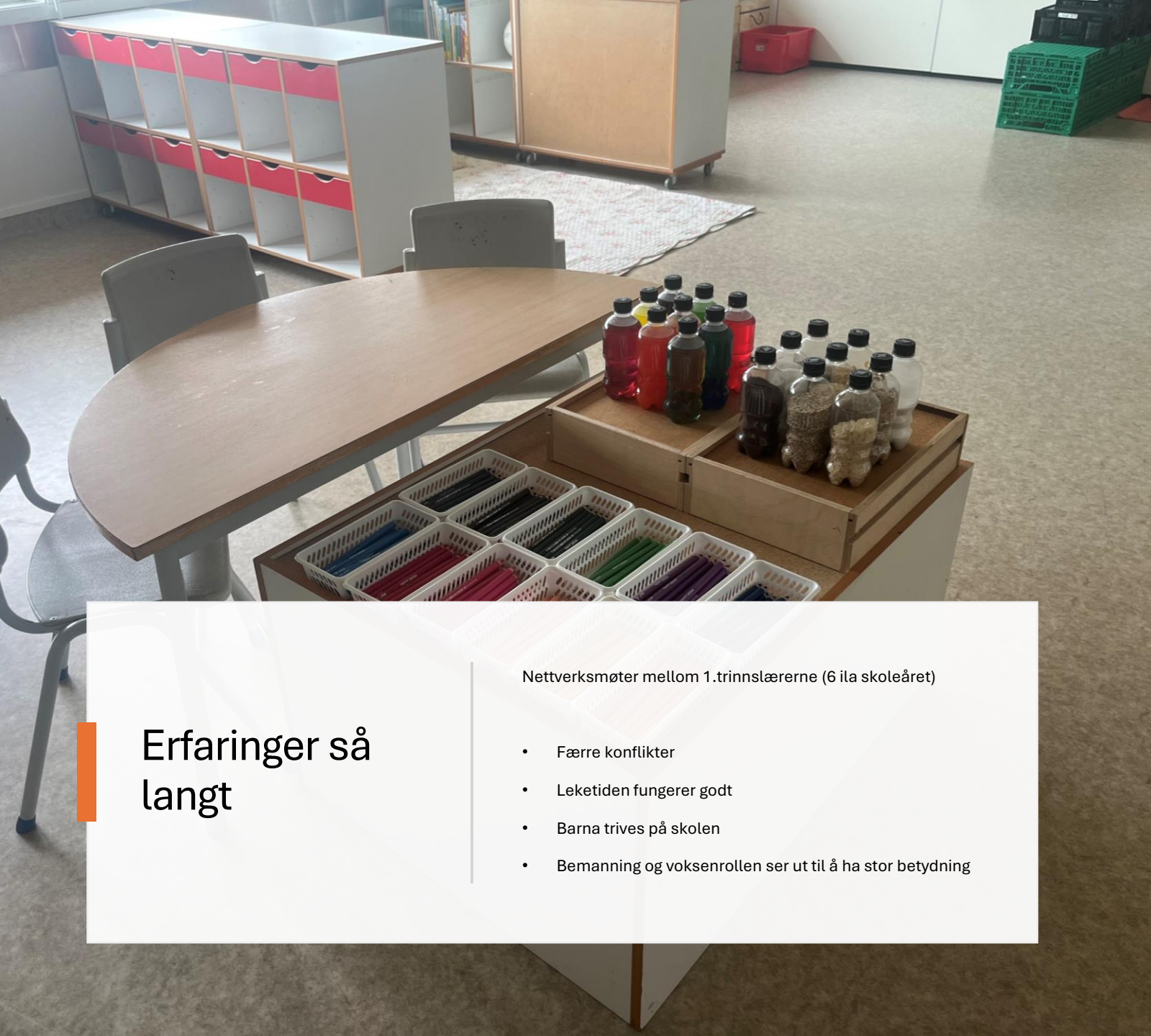
- 9 av 18 undervisningstimer i uka skal settes av til barnestyrte lek/frilek og uteskole. Det må organiseres på en måte som sikrer sammenhengende tid til lek
- Udirs kartleggingsprøve på 1.trinn skal ikke gjennomføres.

Økter / tider	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
Økt 1: 08.30 – 09.00	Frilek	Frilek	Samling	Frilek	Frilek
Økt 2: 09.00 – 09.30	Frilek	Frilek	Utedag	Frilek	Frilek
Økt 3: 09.30 – 10.00	Samling / undervisning	Samling / undervisning	Utedag	Samling / undervisning	Samling / undervisning
Økt 4: 10.00 – 10.30	Undervisning	Undervisning	Utedag	Undervisning	Undervisning
Mat: 10.30 – 11.00	Mat	Mat	Mat	Mat	Mat
Friminutt: 11.00 – 11.30	Friminutt	Friminutt	Friminutt	Friminutt	Friminutt
Økt 5: 11.30 – 12.00	Frilek ute	Frilek ute	Utedag	Frilek ute	Frilek ute
Økt 6: 12.00 – 12.30	Undervisning	Undervisning	Utedag	Undervisning	Undervisning
Økt 7: 12.30 – 13.00	Undervisning	Undervisning	Utedag	Undervisning	Undervisning
Friminutt: 13.00 – 13.15	-	-	Friminutt	-	-
Økt 8: 13.15 – 13.45	-	-	Samling	-	-

Mål med prosjektet

- Varig praksisendring i tønsbergskolene
- Alle skoler med fra 2025
- Lek på høyere trinn

Og selvfølgelig: bedre skolestart for alle, bedre psykisk helse, tryggere klassemiljø (reduisert mobbing og skolefravær), redusert behov for individuelt tilrettelagt opplæring?

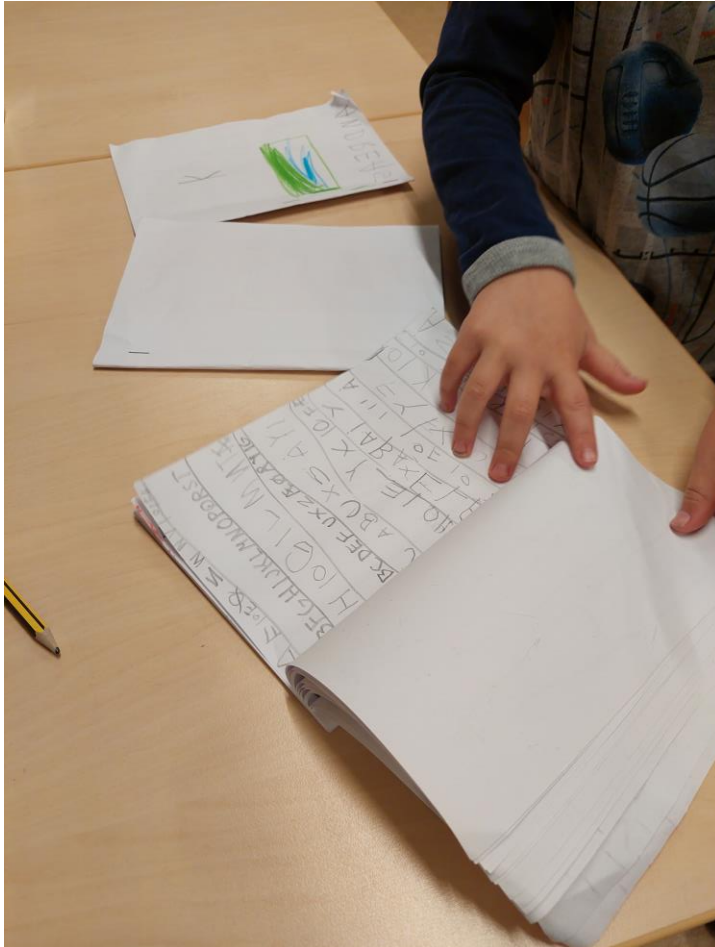

Erfaringer så langt

Nettverksmøter mellom 1.trinns lærerne (6 ila skoleåret)

- Færre konflikter
- Leketiden fungerer godt
- Barna trives på skolen
- Bemanning og voksenrollen ser ut til å ha stor betydning

Erfaringer fortsettelse

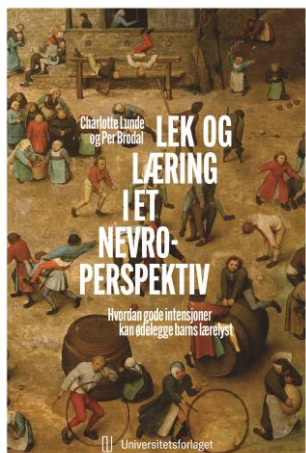

- Observasjon på skolene – kontrast til tidligere 1. klasser
- Elever som "leker" skole
- Motivasjon og det å eie aktiviteten

Interessert i mer?

- Send e-post dersom du ønsker rammeverket med vedlegg
(tina.nordbotten.olsen@tonsberg.kommune.no)
- Sjekk ut podkastepisoden «Hvordan få en mer lekende skolestart» på Lærerrommet
<https://www.utdanningsforbundet.no/larerhverdagen/podkasten-larerrommet/hvordan-far-vi-en-mer-lekende-skolestart/>
- Sjekk Youtube video fra skole på New Zealand som har droppet alle reglene...
<https://www.youtube.com/watch?v=r1Y0cuufVGI>

Kilder (og lesetips)

Brodal & Lunde: Lek og læring i et nevroperspektiv

Sandseter & Kvalnes: Risikofylt lek

Bjørnstad et al: Hit eit steg og dit eit steg – sakte, men sikkert framover?

Eide-Midsand: Boltrelek og lekeslåssing – Større rom i barnehagen og småskolen

Becher, Bjørnstad & Hogsnes (red): Lek i begynneropplæringen – Lekende tilnærminger til skole og SFO